

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA TERENIE MIASTA I GMINY ŁAPY
NA ROK 2011**

Sporządził :
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łapach.

Łapy, grudzień 2010

WPROWADZENIE	3
I. DIAGNOZA PROBLEMÓW UZALEZNIENÍ	5
DIAGNOZA PROBLEMÓW UZALEZNIENÍ W MIEŚCIE I GMINIE ŁAPY	8
II . ANALIZA SWOT	14
III.KIERUNKI DZIAŁAŃ	16
IV.CELE , ZADANIA I DZIAŁANIA W ZAKRESIE PROGRAMU	16
V. INTERESARIUSZE PROGRAMU	22
VI. REALIZATORZY PROGRAMU	22
VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	23
POSTANOWIENIA KOŃCOWE	23

WPROWADZENIE

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest podstawowym dokumentem określającym zakres i formę realizacji działań na terenie gminy Łapy. Gminny program ma na celu tworzenie spójnego systemu profilaktyki i działań naprawczych zmierzających do zapobiegania powstawaniu nowych problemów alkoholowych oraz zmniejszeniu tych, które aktualnie występują. Program nakłada obowiązek kształtowania polityki alkoholowej. Intencją, która przyświeca autorom w trakcie tworzenia projektu gminnego programu jest pragmatyzm i użyteczność. Istotne dla nich jest to, aby program był skuteczny w działaniu i prosty w realizacji. W programie podjęto zagadnienia składające się z zadań, które wdrażane konsekwentnie i systematycznie prowadzić będą do osiągnięcia zakładanych celów. Nadmierne spożywanie alkoholu oraz zażywanie innych substancji psychoaktywnych stanowi poważny problem, zarówno dla pojedynczych jednostek, jak i ogółu społeczeństwa. Alkoholizm i narkomania w dzisiejszych czasach, stały się trudnymi problemami społecznymi, które stanowią obecnie duże wyzwanie cywilizacyjne, o szerokim zasięgu.

W celu zapobiegania patologiom społecznym oraz zmniejszenia rozmiarów zjawisk już występujących, Miasto i Gmina Łapy prowadzi szereg działań, ukierunkowanych na aktywne przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom społecznym oraz minimalizowanie tych, jakie już występują. Adresatem programu jest szerokie grono odbiorców, a w tym m. in. osoby uzależnione i zagrożone patologiami społecznymi wraz ze swoimi rodzinami, jednostki zajmujące się pracą z rodzinami dysfunkcyjnymi, w których występują problemy związane z uzależnieniami, placówki oświatowe, instytucje kultury, pracownicy Urzędu Miasta i Gminy Łapy, Ośrodka Pomocy Społecznej oraz wszyscy, którym zależy na promowaniu zdrowego stylu życia, wolnego od nałogów oraz na szerzeniu idei trzeźwości w środowisku lokalnym, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Podstawą prawną podejmowanych działań w zakresie działań profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych jest Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w obszarze profilaktyki i terapii narkomanii – Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. O przeciwdziałaniu narkomanii.

Program przedstawia zadania własne gminy wynikające z **art. 4a Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982r.** z późniejszymi zmianami. Zgodnie z treścią tej ustawy zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych, programach opiekuńczo – wychowawczych socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,

- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13[1] i 15 ustawy oraz występowanie przed sadem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego w centrach integracji społecznej poprzez pomoc finansowa.

Gminny Program zawiera równocześnie zadania własne gminy w obszarze profilaktyki i terapii narkomanii zapisane w **Ustawie z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii** (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 z późn . zm.) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób

- uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii
- pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej i szkoleniowe w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii;
- pomoc społeczna osobom i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

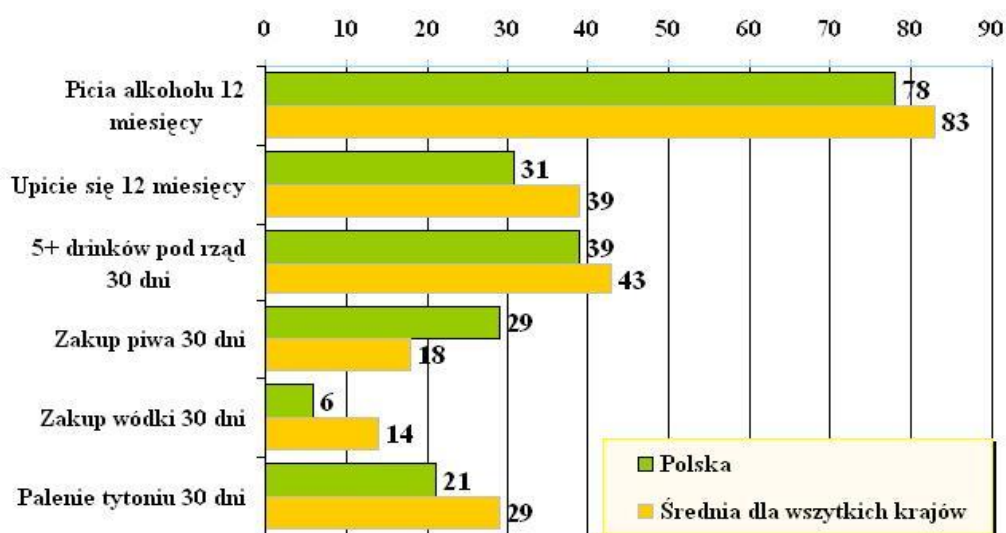
Realizacja w/w zadań jest prowadzona w postaci **Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na terenie Miasta i Gminy Łapy**, uchwalanego corocznie przez Radę Miejską w Łapach. Gminny Program stanowi element realizowanych przez samorząd lokalny celów polityki społecznej ujętych w **Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łapy na lata 2006-2013**. Podstawą prawną podejmowanych działań w zakresie działań profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych jest **Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi**, w obszarze profilaktyki i terapii narkomanii – **Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii**.

I. DIAGNOZA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ

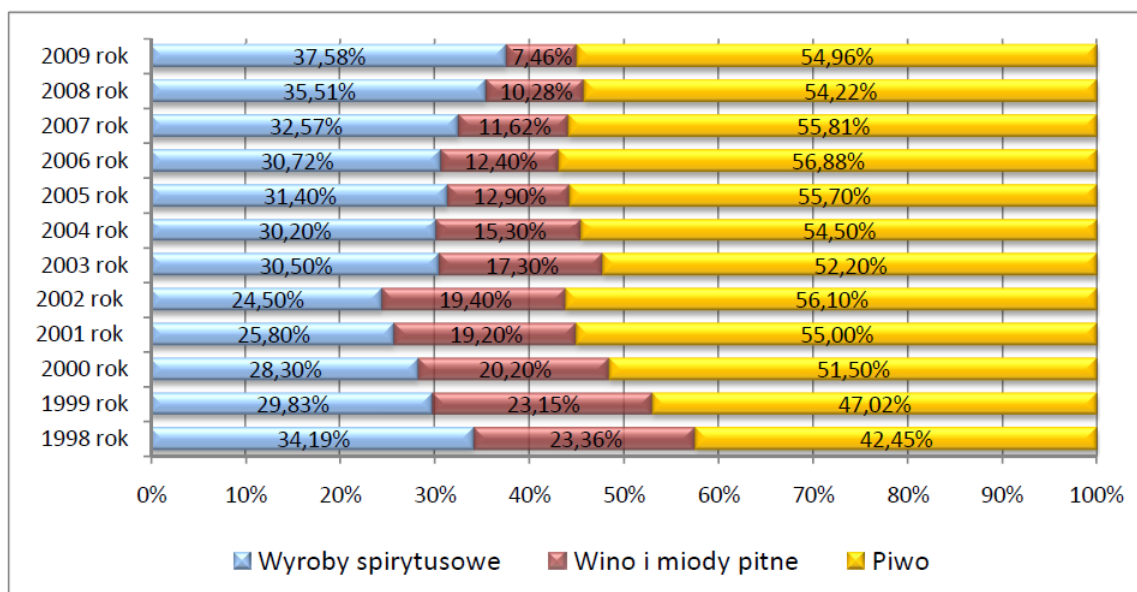
W roku 2003 zrealizowana została w Polsce kolejna edycja badań ankietowych w ramach Europejskiego Programu Badań Szkolnych na Temat Alkoholu i Innych Narkotyków – ESPAD. W ramach Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach na Temat Używania Alkoholu i Innych Narkotyków (ESPAD) zbierano i porównano dane dotyczące używania substancji psychoaktywnych przez 15- i 16-letnią młodzież szkolną w Europie. Badania ankietowe w szkołach dostarczają informacji o rozpowszechnieniu eksperymentalnego i okazjonalnego używania substancji psychoaktywnych, jednak nie nadają się do oceny rozmiarów zjawiska uzależnień. Zaobserwowane zmiany w rozpowszechnieniu używania substancji stanowią wskaźnik efektów realizacji działań zapobiegawczych – stąd potrzeba ciągłego ich monitorowania. Pierwsze prace nad programem badań ESPAD zostały zainicjowane w 1993 roku przez zespół ekspertów Grupy Pompidou (Rada Europy). Do tej pory zrealizowano je już czterokrotnie w:

- 1995 roku w 26 krajach
- 1999 roku w 30 krajach
- 2003 roku w 35 krajach
- 2007 roku w 35 krajach (plus w 5 krajach w 2008 r.)

W Polsce badania SPAD finansowane są przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii oraz Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, natomiast ich realizatorem jest Instytut Psychiatrii i Neurologii. Celem badań jest przede wszystkim ocena rozmiarów zjawiska używania substancji psychoaktywnych wśród europejskiej młodzieży szkolnej, śledzenie trendów w tym zakresie, a także identyfikacja i pomiar czynników wpływających na rozmiary zjawiska, zarówno po stronie popytu jak podaży. Badania we wszystkich krajach przeprowadzono wiosną 2007 roku, za pomocą takich samych kwestionariuszy i sposobów realizacji badania, a średni wiek badanych wyniósł 15,8 lat

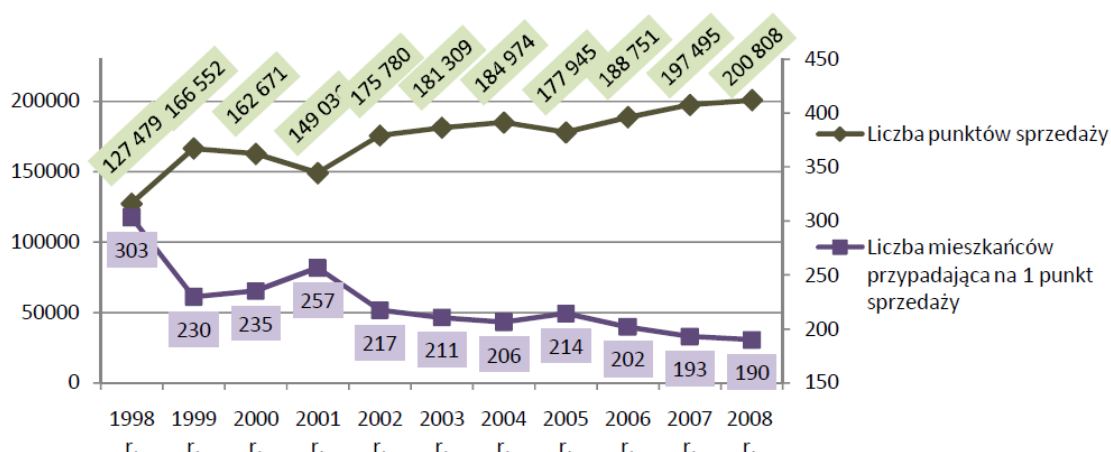
Polska na tle średniej dla wszystkich krajów –alkohol i tytoń w 2007 roku.

Spożycie wyrobów alkoholowych w Polsce

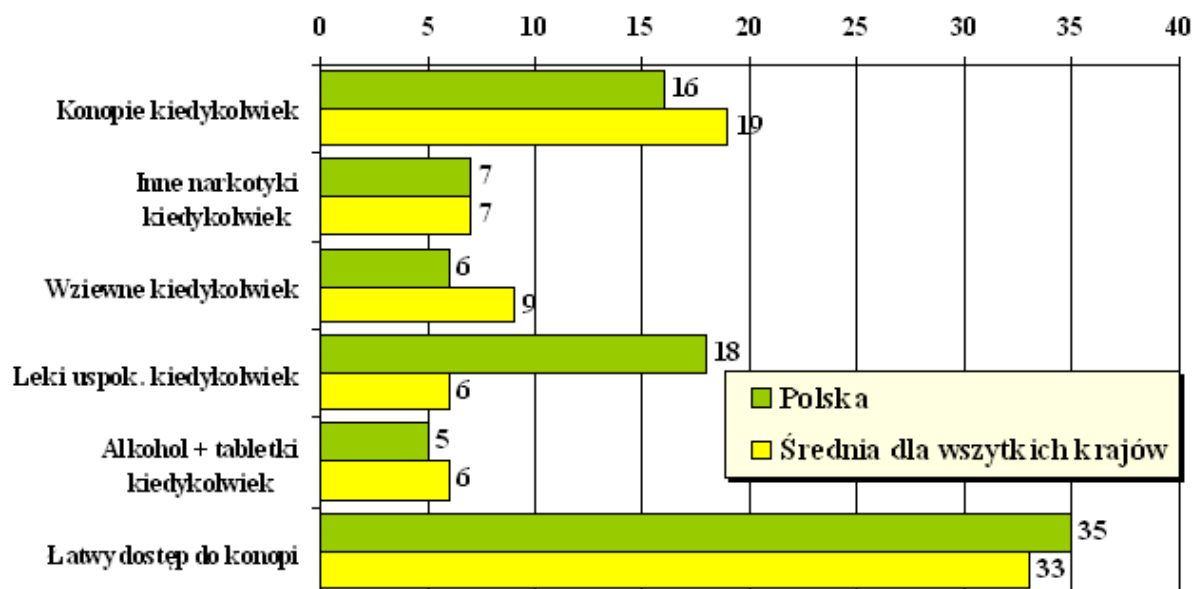
Choć jak wskazują badania, zdecydowana większość uczniów w wieku lat 15 i 17 należy do grona konsumentów alkoholu, to po gwałtownym wzroście spożywania alkoholu przez młodzież w latach 1989–2000 zaobserwowano spadek spożycia wśród uczniów młodszych oraz stabilizację w grupie młodzieży starszej. Należy jednak zwrócić uwagę na wzrastającą liczbę pijących alkohol dziewcząt i młodych kobiet. Wskaźniki spożywania alkoholu przez dziewczęta dążą do zrównania się ze wskaźnikami osiąganymi przez chłopców. Konsumpcja alkoholu przez polską młodzież kształtuje się na średnim poziomie w porównaniu z resztą Europy. Około 57% nastolatków przyznaje się do regularnego spożywania alkoholu, 21,7% 15-latków upiło się w ciągu 30 dni poprzedzających badanie, a tylko 7% to abstynenci.

Poniższy wykres pokazuje wzrost liczby punktów sprzedaży na przestrzeni ostatnich 11 lat oraz zmniejszenie się liczby mieszkańców, która przypada na jeden punkt sprzedaży.

Pod względem picia alkoholu w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, w Polsce odnotowano lekki spadek, zgodnie z dominującym trendem (gdyż w większości krajów nastąpił spadek lub stabilizacja, jedynie w 4 krajach zaobserwowano znaczący wzrost w tym zakresie). Skala zjawiska ekscesywnego, nadmiernego picia – czyli co najmniej 5 drinków

pod rząd w czasie ostatnich 30 dni w Polsce zgodnie z dominującym trendem zwiększyła się, jednak mimo tego wzrostu Polska nadal znajduje się poniżej średniej w tym zakresie. Znaczący spadek odnotowano tylko w 6 krajach.

Narkotyki w Polsce na tle średniej dla wszystkich krajów.

W zakresie używania przetworów konopi chociaż raz, kiedykolwiek w życiu, w Polsce nastąpił nieznaczny spadek, na granicy stabilizacji, podobnie jak w większości krajów. Tylko w 3 krajach zanotowano znaczący wzrost. Jeśli chodzi o używanie narkotyków innych niż przetwory konopi chociaż raz, kiedykolwiek w życiu, w Polsce nastąpiła stabilizacja, podobnie jak w zdecydowanej większości krajów. Rozpowszechnienie tych środków plasuje się na poziomie średniej europejskiej.

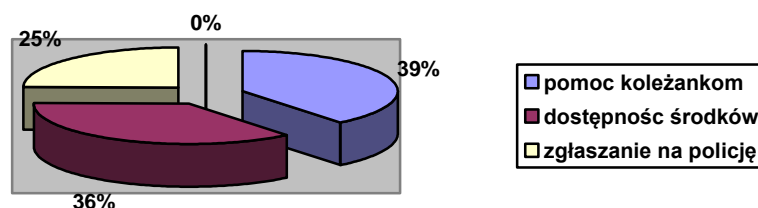
Pod względem używania leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza chociaż raz, kiedykolwiek w życiu, Polska zajęła pierwsze miejsce pod względem ich rozpowszechnienia. Nastąpił tu nieznaczny wzrost podobnie jak w większości krajów.

Podsumowując, spadek lub stabilizację większości wskaźników używania substancji psychoaktywnych zaobserwowano zarówno w Polsce, jak i w większości krajów uczestniczących w badaniu. Tendencja wzrostowa przeważała do 2003 roku zarówno jeśli chodzi o picie alkoholu jak i używanie narkotyków. Obecnie wzrost nastąpił tylko w przypadku ekscesywnego, nadmiernego picia. Co istotne, polska młodzież od początku badań ESPAD odznacza się największym rozpowszechnieniem używania leków uspokajających lub nasennych zażywanych bez przepisu i polecenia lekarza.

DIAGNOZA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ W MIEŚCIE I GMINIE ŁAPY

W 2009 i 2010 roku w większości łapskich szkół prowadzone były diagnozy spożywania alkoholu i substancji odurzających na podstawie których , można określić rozmiary problemów wśród młodzieży.

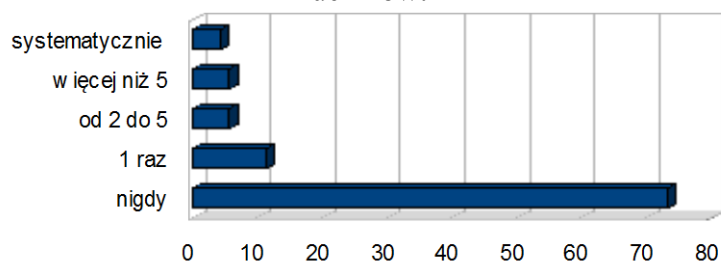
W I liceum Ogólnokształcącym przeprowadzono ankietę wśród uczniów .Łącznie ankietowano 72 osoby. Ankietę przeprowadzono w klasach III.Z przeprowadzonych badań wynika, iż 10% ankietowanych codziennie pali papierosy. W stosunku do ubiegłego roku liczba palących zmniejszyła się o 2%. Większość badanych sięgnęła po pierwszego papierosa w gimnazjum. W liceum zaczęło palić 15% uczniów. Z ankiety wynika również 6% uczniów sięga o środki odurzające .Najpopularniejszego napojem alkoholowym jest piwo. Wódkę spożywa 18% ankietowanych. Zdecydowana większość ankietowanych uczniów świadoma jest negatywnych skutków spowodowanych piciem alkoholu i spożywaniem środków odurzających. Za najskuteczniejsze sposoby ograniczające zjawisko uzależnień w środowisku szkolnym uczniowie uważają:

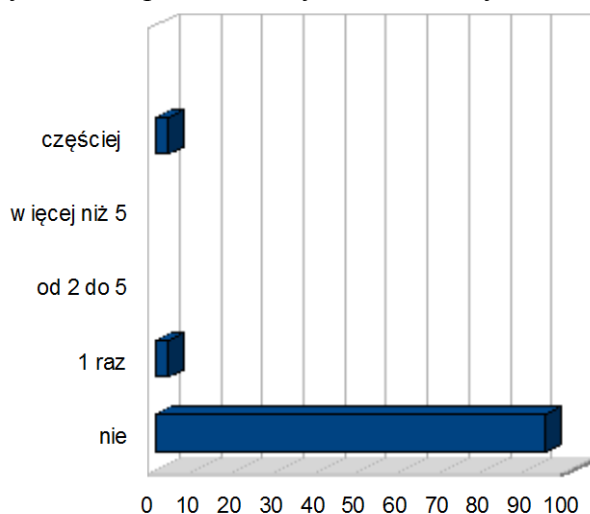
W szkole Podstawowej Nr 1 zostały również przeprowadzone badania problematyki używek alkoholu, narkotyków, papierosów. W Badaniach ankietowych brali udział uczniowie klas VI. Ankietowano 71 uczniów. Z czego 53% ankietowanych to dziewczęta, a 47 % chłopcy. Pytanie odnośnie palenia papierosów dało następujące wyniki :

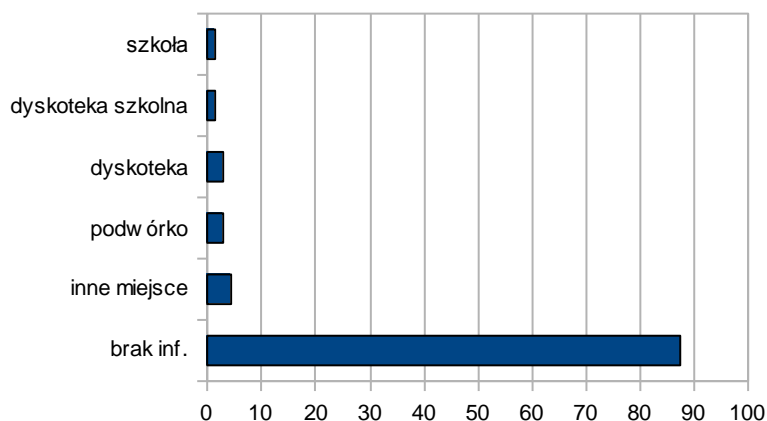
Ankieta dała również wyniki co do częstotliwości spożywania napojów alkoholowych przez uczniów:

Wyniki badania pokazały również problem zażywania narkotyków :

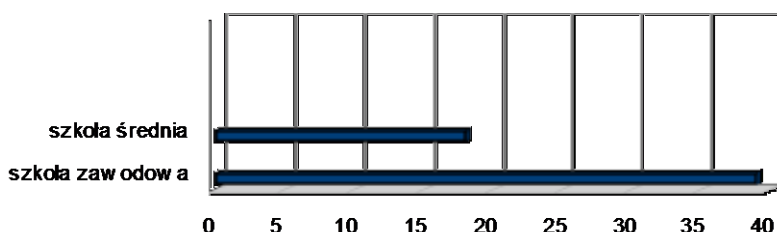
Przeprowadzona ankieta ukazała problem dotyczący alkoholu, narkotyków i papierosów. Pokazała, iż problem ten dotyczy coraz to młodszych, a z roku na roku obniża się wiek sięgających po używki. Do systematycznego palenia papierosów przyznaje się 3% ankietowanych, a systematyczne używanie alkoholu deklaruje ponad 4%. Diagnozowanie pomogło w wyodrębnieniu miejsc, gdzie młodzież może z łatwością zakupić narkotyki są to:

Powyższe dane pokazały nam iż nasza młodzież ma coraz łatwiejszy dostęp do używek.

W roku 2009 r. w Zespole Szkół Mechanicznych przeprowadzona została diagnoza zagrożenia środkami psychoaktywnymi. Diagnoza miała charakter reprezentatywny, wzięły w niej udział wybrane klasy poszczególnych typów szkół: szkoły zawodowej, technikum, liceum. Ankiety wypełniło 110 uczniów. Respondenci mieli po 17, 18 lat, jedenastu uczniów miało powyżej 18 lat.

Wyniki diagnozy dały następujące wyniki :

Analiza ukazuje, iż 39% uczniów szkoły zawodowej przyznało, że miało kontakt z narkotykami, natomiast wśród uczniów szkoły średniej wynik ten kształtuje się na poziomie 18 %.

Spośród używek uczniowie wymieniali, że najczęściej sięgali po marihuanę. Jako najbardziej popularnym miejsce zażywania narkotyków podali dyskotekę. Analiza wykazała iż liczba osób zażywających narkotyki nie zależy od typu szkoły, uczniowie wykazali iż znają osoby zażywające narkotyki z różnych szkół.

W prognozie pytania dotyczące spożywania alkoholu ukazały następujące wyniki:

- tylko 6 ankietowanych na 110 nie miało wcześniejszych doświadczeń z alkoholem.
- uczniowie przeważnie pija piwo, w dalszej kolejności wymieniają wódkę.
- najpopularniejszym miejscem spożywania alkoholu jest dyskoteka
- uczniowie określają, że alkohol piją rzadko, tylko 9 uczniów określiło, że spożywa alkohol regularnie
- największy procent uczniów podaje, że po raz pierwszy sięgnęli po alkohol w wieku 16 lat
- pojedynczy uczniowie zaczęli spożywać alkohol w wieku 10, 11, 12 lat.
- uczniowie spożywają alkohol najczęściej w towarzystwie kolegów.

W większości łapskich szkół prowadzone są zajęcia o charakterze profilaktycznym, którego realizatorami byli : wychowawcy klas oraz pedagodzy szkolni, jak i pedagog z Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Łapach .Odbywają się pedagogizacje rodziców. Projekcje filmów edukacyjnych, happeningi i dni sportu promujące zdrowy styl i życie wolne od nałogów.

W obszarze działań zapobiegawczych, naprawczych i pomocowych w Łapach działają instytucje i organizacje, które osobom uzależnionym i ich rodzinom udzielają różnych form pomocy na różnych szczeblach.

Są to następujące podmioty:

1. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łapach.

Do głównych zadań realizowanych przez Komisję należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, a w szczególności:

- a) Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu:
 - dostarczanie informacji o prowadzeniu profesjonalnej terapii,
 - motywowanie i kierowanie do leczenia,
 - kierowanie na leczenie odwykowe i zajęcia terapeutyczne, itp.
- b) Udzielanie rodzinom, w których występuje problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie:
 - zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego;
 - przyjmowanie zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu z jednoczesnym występowaniem przesłanek powodujących rozkład życia rodzinnego,
 - wzywanie na rozmowę osób, co do których wpłynęło zgłoszenie i pouczenie o konieczności zaprzestania ww. działań,
 - kierowanie na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
 - przygotowywanie dokumentacji związanej z postępowaniem sądowym,
 - niesienie pomocy członkom rodzin z problemem alkoholowym,
 - kontrola sytuacji dzieci wychowujących się w rodzinach z problemami alkoholowymi.
- c) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży:
 - pomoc w zaopatrzeniu w materiały edukacyjne i informacyjne dotyczące problematyki uzależnień,
 - wspieranie, organizowanie i prowadzenie działań trzeźwościowych,
 - współorganizowanie, konsultowanie zajęć profilaktycznych, pomoc przy tworzeniu programów profilaktycznych.
- d) Nadzór nad ograniczeniem dostępności alkoholu między innymi poprzez organizację szkoleń instytucji, organizacji i osób fizycznych z zakresu ustawy o wychowaniu trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
 - Ustalanie zasad wydawania i cofania zezwoleń oraz prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.
- e) Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych:
 - przyjmowanie wniosków o środki finansowe,
 - opracowywanie preliminarza wydatków z Gminnego Funduszu Alkoholowego,
 - podział i zlecanie zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 - dążenie do stworzenia zintegrowanego systemu profilaktyki gminnej - współpraca z przedstawicielami władz samorządowych, instytucji i organizacji na terenie

2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łapach

Działania ośrodka koncentrują się na udzielaniu beneficjentom pomocy materialnej, w postaci pieniężnej, rzeczowej (odzież, opał, żywność) oraz poradnictwa z zakresu spraw społecznych. Do zadań MOPS należy również nadzór nad realizacją programów profilaktycznych związanych z tematyką uzależnień, a także ich dofinansowywanie w miarę możliwości własnych oraz w wyniku pozyskania środków finansowych pochodzących z

zewnątrz. W 2010r. w ramach programu realizowanego przez MOPS w Łapach powstał współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Projekt „Ośrodek Wsparcia dla Osób Zagrożonych Wykluczeniem Społecznym w Łapach”.

W ramach którego zrealizowane zostały m.in. warsztaty :

- Trening asertywności "Nie piję - i co dalej", którego celem jest przezwyciężenie poczucia krzywdy i winy, nauka wymiany własnych poglądów i myśli, poznanie konstruktywnych metod radzenia sobie ze złością.
- Program psychoedukacyjny "Jak radzić sobie z przemocą", który obejmuje tematy edukacyjne dotyczące przemocy, agresji, funkcjonowania i rozwoju dziecka w rodzinie dysfunkcyjnej.
- Warsztaty rozwoju osobistego "Pokonam strach", poświęcone pracy nad poczuciem własnej wartości, wzmacniające samoocenę uczestników, uczące radzenia sobie ze stresem.

W 2010 roku ramach programu realizowanego przez MOPS w Łapach powstał współfinansowany przez Ministerstwo Pracy i polityki Społecznej projekt „Asystent Rodziny Impuls do zmian” Asystent rodzinny indywidualnie dociera do osób zmarginalizowanych społecznie, często walczących z nałogami i udziela im pomocy w zakresie uzgodnionych wspólnie problemów i potrzeb. Pomoc ta uwzględnia zarówno ich potrzeby, jak i gotowość do realnego działania. Indywidualna pomoc służy przede wszystkim rozwiązaniu konkretnych problemów podopiecznego, wzbudzeniu w nim wiary w swoje możliwości oraz motywowaniu do podejmowania działań do tej pory uznawanych przez niego za niemożliwe. Asystent ma za zadanie pomóc zmienić stosunek osób zmarginalizowanych do własnej sprawności, zwiększyć ich poczucie wpływu na swoje życie, polepszyć samoocenę. Główną metodą asystenta jest podążanie za podopiecznym i selektywne wspieranie jego realnych dążeń.

3. Świetlica socjoterapeutyczna

Świetlica jest placówką wsparcia dziennego działającą przy MOPS, mieści się w Łapach przy ul. Głównej 50. Realizuje swoje zadania poprzez prowadzenie działalności: socjoterapeutycznej, wychowawczej i profilaktycznej. Otacza swoją opieką dzieci z rodzin potrzebujących pomocy psychologicznej, borykających się z trudnościami wieku rozwojowego, zaburzeniami zachowania i trudnościami emocjonalnymi. Do Świetlicy uczęszczają dzieci w wieku od 6 do 16 lat.

Celem Świetlicy jest:

- pomoc dzieciom w stworzeniu bezpiecznego środowiska,
- zwiększenie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach w domu i poza domem,
- podnoszenie poczucia własnej wartości przez wzmacnianie mocnych stron dziecka,
- uczenie akceptowania i swobodnego wyrażania uczuć,
- uczenie planowania i organizowania codziennych zajęć stosownie do wieku dziecka,
- zaproponowanie sensownych sposobów spędzania czasu wolnego,
- uczenie poszanowania tradycji, ciągłości kulturowej,
- umożliwienie poznania mechanizmów choroby alkoholowej i jej wpływu na życie rodzinne,
- wdrażanie do samodzielności.

Placówka współpracuje z instytucjami tj.: Gminna Komisja Rozwiązywania problemów alkoholowych, szkoły, PCPR, inne), które mogą pomóc rodzinie w rozwiązywaniu jej problemów, a zwłaszcza w zakresie podejmowania interwencji wobec osób uzależnionych i współuzależnionych. Niezwykle istotna jest tu współpraca z wychowawcami klas, pedagogami szkolnymi i nauczycielami uczącymi dzieci. Współpraca ta polegająca na wymianie informacji konieczna jest do prawidłowej pomocy i kontroli postępów dzieci.

4. Klub Abstynenta „Przyszłość”

Klub oferuje swoim członkom, a także ich rodzinom pomoc w zwalczaniu nałogu i pojawiających się w związku z tym problemach rodzinnych. Umożliwia także wymianę doświadczeń, stanowiąc tym samym grupę wsparcia dla swoich członków.

5. Komisariat Policji w Łapach

W celu skoordynowania przedsięwzięć dotyczących przemocy w rodzinie, gdzie niejednokrotnie dochodzi do nadużywania alkoholu przez członków rodziny, w Komisariacie Policji w Łapach powołał specjalistyczny zespół. Do zadań zespołu należy m. in.: systematyczne odwiedzanie rodzin dotkniętych patologią, rozszerzenie współpracy z Miejsko-Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łapach i z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Łapach, kontrola punktów sprzedaży alkoholu, zaciśnięcie współpracy z pedagogami szkolnymi, kuratorami w celu systematycznego przepływu informacji o rodzinach, gdzie dochodzi do przemocy, w których są dzieci w wieku szkolnym, prowadzenie spotkań przez asystenta d/s nieletnich i dzielnicowego z młodzieżą szkolną celem informowania o istniejącym problemie i sposobie postępowania, zaciśnięcie współpracy z pedagogami szkolnymi, kuratorami i innymi instytucjami zajmującymi się problematyką przemocy w rodzinie. Wobec łamania zasad prawa przez osoby spożywające lub nadużywające alkohol prowadzone są ciągle wzmożone działania mające na celu ograniczenie negatywnych zjawisk, jakimi jest handel napojami alkoholowymi pomimo braku koncesji oraz zatrzymania nietrzeźwych kierowców. W zależności od stopnia szkodliwości społecznej interwencje te kończą się pouczeniami, grzywnami w postaci mandatów karnych lub skierowanymi wnioskami o ukaranie do Sądu Rejonowego w Białymstoku.

6. Placówki oświatowo – wychowawcze

Poprzez programy edukacyjne kształtujące postawy i umiejętności ważne dla zdrowego i trzeźwego życia prowadzone są profilaktyczne oddziaływania wobec dzieci i młodzieży. Prowadzenie na terenie szkół programów profilaktyczno - wychowawczych, a także finansowanie prelekcji nt. uzależnień, przemocy w rodzinie i przemocy rówieśniczej przedstawień teatralnych dla dzieci i młodzieży odpowiadającym standardom wyznaczonym przez technologie.

Profilaktykę pierwszorzędowną – adresowaną do ogółu dzieci i młodzieży, mającą na celu promocję zdrowego stylu życia oraz opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej czy narkotykowej

Profilaktykę drugorzędowną – adresowaną do grup podwyższonego ryzyka, a więc do osób, które przeszły już inicjację i u których występują liczne lub poważne problemy (osobiste, rodzinne, szkolne) – świetlice szkolno - wychowawcze.

II. ANALIZA SWOT

W celu realizacji programu przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii ważna jest analiza możliwości Miasta i Gminy pod względem mocnych i słabych stron, okazji i zagrożeń, które będą mogły wpłynąć na efekt końcowy programu. Na podstawie powyżej zamieszczonych informacji – diagnozy możliwe jest wyeksponowanie najważniejszych obszarów problemowych i skonstruowanie analizy otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego głównych obszarów problemowych metodą SWOT

Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **sily** – ukazują wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną
- **słabości** – ukazują wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną
- **szanse** – ukazują zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – ukazują zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

MOCNE STORNY	SŁABE STORNY
<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działalności: socjoterapeutycznej, wychowawczej i profilaktycznej w Świetlicy socjoterapeutycznej przy MOPS w Łapach - podnoszenie kwalifikacji przez pracowników jednostek działających na rzecz dziecka, rodziny - zatrudnianie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej oraz pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami problemowymi - profilaktyczne oddziaływania wobec dzieci i młodzieży prowadzone w placówkach oświatowo wychowawczych - pomoc w zwalczaniu nałogu i pojawiających się w związku z tym problemach rodzinnych w Klubie Abstynenta „Przyszłość” - specjalistyczne wsparcie w Programie „Wsparcie osób będących w sytuacjach trudnych” - funkcjonowanie na terenie gminy specjalistycznych instytucji, placówek świadczących pomoc osobom uzależnionym i współuzależnionym - zabezpieczenie dostępu dzieciom i młodzieży do różnorodnych form spędzania czasu wolnego - współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży - aktywne pozyskiwanie środków pozabudżetowych 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt mała liczba organizacji pozarządowych zajmujących się problemem Uzależnienia - niewystarczająca edukacja społeczna - brak szkolnych i pozaszkolnych programów profilaktycznych - brak grup wsparcia, grup samopomocowych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - słaba baza sportowa, - słaba współpraca rodziców ze szkołami, - ograniczone środki finansowe miasta - brak organizacji zrzeszających młodzież - niedostosowany program zajęć pozalekcyjnych do istniejących potrzeb z zakresu pomocy rodzinie - zbyt niska ilość akcji informacyjnych na terenie Miasta i Gminy Łapy - zatrudniona niedostateczna liczba kadry merytorycznej systemu pomocy społecznej oraz specjalistów do pracy z rodziną - brak ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie, placówek dla nieletnich i samotnych matek z dziećmi oraz placówek resocjalizacyjnych - społeczność lokalna nie włącza się w działania samopomocowe - niedostateczne finansowanie zadań pomocy społecznej

<ul style="list-style-type: none"> - prawidłowe wykorzystywanie środków finansowych pochodzących m. in. z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych - odpowiednie przygotowanie kadr w szkołach i instytucjach wspierających proces wychowawczy, - prowadzenie działań socjalnych z rodziną (kontrakty socjalne) - zainteresowanie problemem ze strony szkół, - spostrzeganie przez rodziców i nauczycieli istniejących zagrożeń, - projekty unijne kompleksowo podchodzące do opieki nad dzieckiem i rodzina – „Asystent Rodziny-Impuls do zmian” 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie rozmiarów konsumpcji alkoholu w społeczeństwie - zainteresowanie problemem ze strony szkół, - spostrzeganie przez rodziców i nauczycieli istniejących zagrożeń, - odpowiednie przygotowanie kadr w szkołach i instytucjach wspierających - pozytywna współpraca instytucji i samorządów - wysoki poziom współpracy pomiędzy rodziną a szkołą - prowadzenie programów profilaktycznych na terenie szkół - istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy - wzrost pracy wolontariuszy na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - zwiększenie zadań pomocy społecznej na rzecz osób wykluczonych społecznie poprzez działania prowadzone w Klubie Integracji Społecznej - stałe podnoszenie swoich kwalifikacji zawodowych wśród kadry pomocy społecznej - pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na finansowanie różnego rodzaju przedsięwzięć - nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze wykluczenia społecznego - podniesienie świadomości społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające środki publiczne na pomoc dzieciom, młodzieży oraz rodzinie - przyzwolenie społeczne na spożywanie przez nieletnich papierosów i alkoholu, -problem z uzyskaniem miejsca w celu leczenia odwykowego w zakładzie Stacjonarnym -wzrost postawy anty społecznej – niechęć do niesienia pomocy - występowanie na terenie miasta i gminy zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, przemoc w rodzinie, ubóstwo, marginalizacji i alienacji grup i osób - istnieje zjawisko zmęczenia, bezsilności i bezradności społecznej -wzrastająca liczba osób eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi, - niska wiedza społeczeństwa na temat współczesnych zagrożeń, - bezrobocie, - postępująca zmiana systemu wartości, - niekontrolowany dostęp młodzieży do Internetu, - obawa rodzin przed ujawnieniem problemu w środowisku, - zubożenie społeczeństwa, - wzrost zachowań agresywnych dzieci i młodzieży - nowe zadania gmin zlecane bez pokrycia finansowego ze środków centralnych

w zakresie spożywania alkoholu - zmniejszenie skutków nadmiernego spożywania alkoholu - wzmożony monitoring sprzedaży alkoholu i papierosów,	- powiększająca się bieda społeczeństwa i bezrobocie, - małe zainteresowanie rodziców w jaki sposób dziecko spędza czas wolny,
--	---

III.KIERUNKI DZIAŁAŃ

Młodzi ludzie mają tendencję do podejmowania różnorodnych zachowań ryzykownych dla zdrowia. W związku z tym w profilaktyce tych zachowań zasadnym jest tworzenie programów edukacyjnych dotyczących różnych rodzajów środków uzależniających (alkohol, tytoń, narkotyki) oraz łączenie różnorodnych działań podejmowanych wobec tej populacji. Warto jednak podkreślić, że alkohol jest najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży, a piwo najczęściej spożywanym napojem alkoholowym. Przy planowaniu programów profilaktycznych należy, zatem zwracać uwagę, aby nie koncentrowały się one wyłącznie na osłabieniu czynników ryzyka, lecz również na wspieraniu głównych czynników chroniących (zwłaszcza kształtowaniu silnej więzi rodzinnej, rozwijaniu zainteresowania nauką szkolną, wzmacnianiu gotowości do respektowania norm i wartości, a także wspieraniu praktyk religijnych).

Ze względu na różne miejsca, w których prowadzi się działania profilaktyczne, należy wymienić podstawowe środowiska oddziaływań profilaktycznych:

- » szkoła,
- » rodzina,
- » społeczność lokalna,

Skuteczna profilaktyka powinna oddziaływać na wszystkie trzy środowiska. W praktyce jednak najbardziej dostępnym środowiskiem jest szkoła. Znacznie trudniej dotrzeć z profilaktyką do rodziny. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż rodziców można jedynie inspirować, zachęcać do działań profilaktycznych, jednak tylko od nich zależy, czy skorzystają z zachęty i wsparcia. Trzecim obszarem oddziaływań profilaktycznych jest społeczność lokalna, czyli najbliższe otoczenie dzieci i młodzieży. Należy pamiętać o tym, iż najlepszy nawet program profilaktyczny prowadzony w szkole może przynieść dużo mniejsze efekty, gdy nie towarzyszą mu inne działania, np.: zmierzające do ograniczenia zjawiska sprzedaży alkoholu osobom nieletnim (skuteczna i konsekwentna kontrola punktów sprzedaży)

IV.CELE , ZADANIA I DZIAŁANIA W ZAKRESIE PROGRAMU

- Podniesienie wiedzy nt. instytucji i form oferowanej pomocy w różnych sytuacjach.
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, psychologicznej i prawnej dla osób uzależnionych, dzieci i rodzin.
- Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych na terenie gminy Łapy oraz zmniejszenie rozmiaru już istniejących.
- Propagowanie zdrowego stylu życia i świadomych wyborów ze szczególnym zwróceniem uwagi na dzieci i młodzież.

W związku z realizacją celu nr 1 Podniesienie wiedzy nt. instytucji i form oferowanej pomocy w różnych sytuacjach przewiduje się następujące zadania:

Lp.	Zadania	Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskiwania wskaźników	Realizator
1	Rozpowszechnianie inf. o formach pomocy świadczonej przez placówki różnego typu	Zamieszczenie informacji w lokalnej prasie	2 artykuły	„Gazeta Łapska”	MOPS ŁAPY
		Systematyczne zamieszczanie informacji z dziedziny profilaktyki uzależnień, problemów alkoholowych i narkomanii na stronie internetowej Urzędu Miejskiego i MOPS w Łapach	oferta informacyjna	www.lapy.podlasie.pl www.mopslapy.pl	MOPS ŁAPY UM ŁAPY
		Uaktualnienie i zamieszczenie katalogu placówek, organizacji i instytucji pomocowych na stronie Urzędu Miejskiego	oferta informacyjna	www.lapy.podlasie.pl www.mopslapy.pl	MOPS ŁAPY

W związku z realizacją celu nr 2 **Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, psychologicznej i prawnej dla osób uzależnionych, dzieci i rodzin** przewiduje się następujące zadania:

Lp.	Zadania	Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskiwania wskaźników	Realizator
1	Rozpowszechnianie inf. o formach	Zamieszczenie informacji w lokalnej prasie	2 artykuły	„Gazeta Łapska”	MOPS ŁAPY

	pomocy świadczonych przez placówki różnego typu	Systematyczne zamieszczanie informacji z dziedziny profilaktyki uzależnień, problemów alkoholowych i narkomanii na stronie internetowej Urzędu Miejskiego i MOPS w Łapach	oferta informacyjna	www.lapy.podlasie.pl www.mopslapy.pl	MOPS ŁAPY UM ŁAPY
		Zamieszczenie katalogu placówek, organizacji i instytucji pomocowych na stronie Urzędu Miejskiego	oferta informacyjna	www.lapy.podlasie.pl	MOPS ŁAPY
2	Zwiększenie liczby miejsc poradnictwa i wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin	Organizacja grupy wsparcia i samopomocy	Liczba spotkań	MOPS Łapy	MOPS ŁAPY
		Kontynuacja systemu komunikacji , poradnictwa internetowego lappomoc@wp.pl	Liczba porad	www.lapy.podlasie.pl	MOPS ŁAPY
		Kontrola tzw. "niebieskich skrzynek" na terenie szkół	Liczba odbiorców	Pedagodzy szkolni	MOPS ŁAPY Szkoły
		Kontynuacja systemu komunikacji z pracownikami socjalnymi przez Internet za pośrednictwem emaila	Liczba odbiorców	MOPS Łapy	MOPS ŁAPY
		Wspieranie działalności Świetlicy Socjoterapeutycznej przy MOPS w Łapach (pomoc psychologiczna, edukacyjna dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, pedagogizacja rodziców)	Ilość szkoleń	Dziennik zajęć	MOPS Łapy

		Koordynowanie działań dotyczących pomocy ofiarom przemocy, poprzez współpracę z Policją, MOPS, przedstawicielami ochrony zdrowia, szkołami, organizacjami pozarządowymi, osobami fizycznymi i innymi realizującymi programy przeciwdziałania przemocy domowej.	liczba porad i interwencji	Dzienniki interwencji	MOPS Łapy Komisarjat Policji w Łapach
		wnioskowanie o leczenie przymusowe na podstawie zgromadzonej dokumentacji wywiadów środowiskowych, danych z Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, podań rodziny;	Liczba wniosków	MOPS ŁAPY	MOPS Łapy Komisarjat Policji w Łapach
3	Podniesienie kwalifikacji osób pracujących z osobami uzależnionymi ich rodzinami	Podniesienie kwalifikacji profilaktycznej z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii poprzez udział w kampaniach, projektach i krajowych i międzynarodowych.	Pozyskane kwalifikacje	Internet prasa, wydawnictwa	MOPS Łapy Szkoły
		Pozyskiwanie i przyswajanie informacji w książkach, czasopismach i publikacjach specjalistycznych	Przyswojona wiedza	Internet, prasa,	MOPS ŁAPY
		Udział w szkoleniach, kursach, konferencjach oraz innych formach spotkań związanych z podnoszeniem kwalifikacji osób i specjalistów pracujących na rzecz lokalnego środowiska w zakresie pracy z osobami uzależnionymi i ich rodzinami.	Liczba szkoleń	MOPS Łapy	MOPS Łapy

W związku z realizacją celu nr 3 **Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych na terenie gminy Łapy oraz zmniejszenie rozmiaru już istniejących** przewiduje się następujące zadania:

L p.	Zadania	Działania	Wskaźnik i	Źródła pozyskiwania wskaźników	Realizatorzy
1	Edukacja dzieci i młodzieży z zakresu problematyki uzależnień	Zorganizowanie letniego wyjazdu z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	Liczba dzieci	Informacja od organizatorów	MOPS Łapy Organizacje pozarządowe
		Promowanie działań profilaktycznych realizowanych w ramach programu za pośrednictwem różnych form przekazu, w tym także Internetu	Ilość artykułów	Internet, prasa	MOPS Łapy, Dom Kultury w Łapach
		Organizacja happeningów, dni sportu mających na celu promocje aktywnego i wolnego od nałogów życia	Ilość imprez	Informacja od organizatorów	Dom Kultury, Szkoły
		Realizację programów profilaktycznych, konkursów i turniejów o tematyce profilaktycznej w szkołach i placówkach wsparcia dziennego	Ilość konkursów	Informacje ze szkół	MOPS ŁAPY Szkoły
		Realizacja programów dla rodziców i warsztatów umiejętności rodzicielskich przygotowujących rodziców do wychowania dzieci bez przemocy	Ilość programów	Dziennik zajęć	MOPS Łapy
		Wykorzystywanie zainteresowań młodzieży i ich aktywności fizycznej do budowania alternatywnych, w stosunku do picia alkoholu i zażywania narkotyków, sposobów spędzania wolnego czasu i realizacji własnych zainteresowań poprzez dofinansowanie wypoczynku w miejscu zamieszkania „Lato w mieście”	Ilość uczestników	Informacja od organizatorów	MOPS Łapy Dom Kultury w Łapach
		Integrowanie środowisk abstynenckich osób	Ilość działań	MOPS ŁAPY	MOPS ŁAPY

		uzależnionych od alkoholu i ich rodzin, organizowanie działań zapobiegawczych, motywujących do terapii i wspomagających leczenie choroby alkoholowej, propagowanie postaw trzeźwościowych.			
2	Ograniczenie dostępności napojów alkoholowych	Zorganizowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu o graniczenie dostępności i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.	Ilość działań	Notatki policji	MGKRPA Komisariat Policji w Łapach
		lustracja obiektów handlowych pod kątem realizacji zapisów ustawy zabraniających reklamy i promocji napojów alkoholowych z wyjątkiem piwa w zakresie zawartym w art.131 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;	Ilość kontroli	Informacja z policji	MGKRPA Komisariat Policji w Łapach
		kontrola obiektów handlu detalicznego i zakładów gastronomicznych w zakresie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, lub niepełnoletnim jak również na kredyt lub pod zastaw;	Ilość kontroli	Informacja z policji	MGKRPA Komisariat Policji w Łapach

W związku z realizacją celu nr 4 **Propagowanie zdrowego stylu życia i świadomych wyborów ze szczególnym zwróceniem uwagi na dzieci i młodzież** przewiduje się następujące zadania:

Lp.	Zadania	Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskiwania wskaźników	Realizator
-----	---------	-----------	-----------	--------------------------------	------------

1	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży	Dofinansowanie dożywiania dzieci uczęszczających do świetlicy .	Ilość dzieci	Informacje ze Świetlicy Socjoterapeutycznej	Mops Łapy
		Organizacja imprez okolicznościowych tj. Wigilii, Andrzejki, Choinka Noworoczna w Świetlicy Socjoterapeutycznej	Ilość imprez	Informacje ze Świetlicy Socjoterapeutycznej	Mops Łapy
		Zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych	Ilość zajęć	Informacja ze szkół	Szkoły UM Łapy
		Organizacja „Lata w mieście”	Ilość uczestników	Informacja od organizatorów	MOPS Łapy UM Łapy DK Łapy
		Rozwój wolontariatu	Ilość osób	Lista wolontariuszy	MOPS Łapy Szkoły
		Organizacja turniejów i olimpiad sportowych	Ilość turniejów	Informacja od organizatorów	UM Łapy Organizacje pozarządowe
		Wspomaganie działalności organizacji młodzieżowych promujących zdrowy styl życia, a także innych stowarzyszeń i fundacji oraz parafii.	Ilość porad	MOPS ŁAPY	MOPS ŁAPY

V. INTERESARIUSZE PROGRAMU

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych swym zasięgiem obejmuje wiele grup docelowych. W części profilaktycznej jest to ogół społeczeństwa, ale przede wszystkim dzieci i młodzież, w tym młodzież z grup ryzyka. W części dotyczącej leczenia program adresowany jest do osób uzależnionych od alkoholu i substancji odurzających a także do osób żyjących w otoczeniu uzależnionego. Jednak obok beneficjentów programu istnieją także jego przeciwnicy, do których z pewnością można zaliczyć, właścicieli pubów i klubów, właścicieli punktów sprzedaży alkoholu oraz samych uzależnionych.

VI. REALIZATORZY PROGRAMU

Jednostką organizacyjną odpowiedzialną za prawidłową realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na terenie Miasta i Gminy Łapy na rok 2010 jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łapach.

Współrealizatorami Programu będą m. in: Urząd Miejski w Łapach, Dom Kultury w Łapach, Rada Miejska w Łapach, organizacje pozarządowe działające na terenie Miasta i Gminy Łapy, tym także kluby i stowarzyszenia sportowe, działające na rzecz

przeciwdziałania alkoholizmowi, Komisariat Policji w Łapach, szkoły, Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Łapach, Miejsko- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, parafie z terenu gminy Łapy.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- Zadania programu będące w kompetencjach jednostek samorządu terytorialnego są finansowane ze środków własnych gminy pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, wnoszonych przez prowadzących tę sprzedaż przedsiębiorców oraz dodatkowo w miarę możliwości z innych środków własnych Gminy.
- Zadania realizowane w ramach niniejszego Programu mogą być również finansowane z dotacji celowych, a także darowizn, zapisów i innych wpływów od osób prawnych i fizycznych, jak też środków pozyskanych z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na terenie Miasta i Gminy Łapy realizowany będzie przez cały rok kalendarzowy.
- Członkowie Komisji otrzymują wynagrodzenie za każde potwierdzone przez Przewodniczącego uczestnictwo w posiedzeniu Komisji w wysokości: przewodniczący, zastępca i sekretarz Komisji – 5% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego z poprzedniego kwartału ogłoszonego przez Prezesa GUS, pozostali członkowie Komisji – 4% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego z poprzedniego kwartału ogłoszonego przez Prezesa GUS,

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Zakres działań może być zweryfikowany ze względu na wysokość środków finansowych przeznaczanych na ich realizację.